

ГАРБАР Г.А., д.ф.н., професор
ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

ТЕДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Туризм є одним з небагатьох видів бізнесу, що найбільш динамічно розвиваються. Проблема розвитку сільського туризму в Україні особливої актуальності набула в останні роки. Сучасна ситуація в сільських регіонах країни вимагає пошуку нових, перспективних напрямків розвитку господарської діяльності з метою подолання економічних і екологічних негараздів. Одним із таких напрямів може бути розвиток аграрного туризму.

Проблемам розвитку туризму як виду відпочинку та напряму бізнесової діяльності присвячено праці таких учених, як В. Герасименко, В.Кардаш, О. Любіцева, В. Пархоменко, О. Старовойтенко. Певну наукову інформацію про агротуризм можна знайти в дослідженнях вітчизняних вчених, М. Рутинського, В. Кіфяка, М. Мальської, В. Цибух. Проте багато актуальних і досить складних питань пов'язаних з агротуризмом залишається поза увагою фахівців.

Метою данного дослідження є висвітлення основних тенденцій аграрного туризму в Україні, розкриття специфіки поняття «аграрний туризм», визначення його місця в організації туристичної діяльності.

Сільський зелений туризм часто ототожнюють з агро туризмом. Знак рівності між цими поняттями ставити не можна, бо поняття «сільський зелений туризм» за змістом значно ширше порівняно з поняттям «агротуризм». Агротуризм – форма сільського туризму, оскільки він має тісний зв'язок саме із сільським фермерським господарством, де відпочинок пов'язаний з активним залученням його учасників до традиційних форм господарювання на селі (збір винограду, сіна, догляд за худобою тощо). У науково-популярній літературі часто використовується поняття «екологічний туризм». Суть якого зводиться до організації туризму на мало змінених людиною ландшафтах без заповідання

шкоди навколишньому середовищу. Останнім часом навіть з'явилося нове поняття – екоагротуризм. Воно поєднує використання агроосель з використанням агротуристичних програм.

На думку дослідників М. Рутинського та Ю. Зінько: «Агротуризм – це відпочинковий вид туризму, зосереджений на сільських територіях, який передбачає використання фермерського господарства з метою рекреації, освіти та активного залучення до традиційних форм господарювання» [5]. Н. Кудла визначає агротуризм як «організоване перебування туристів у селянській родині, яка займається сільськогосподарською та іншою діяльністю» [3].

На нашу думку, агротуризм є специфічним видом туризму, який органічно поєднує в собі певні риси, притаманні сутності зеленого, сільського та екологічного туризму, з притаманними лише йому рисами. Головною ознакою є особиста добровільна участь агротуристів (відпочивальників агротуристичних господарств) у здійсненні технологічних процесів з виробництва.

Аграрний туризм розглядається нині як комплексна багатогранна діяльність, яка охоплює проведення вільного часу на природі, фермі чи приватному домогосподарстві, передбачає пішохідні екскурсії, мисливство та рибальство, оглядові поїздки тощо [2, с. 19].

Відпочинок на селі приваблює насамперед, мешканців великих міст України, які мріють пожити в екологічно чистій сільській місцевості, поласувати натуральними продуктами традиційної української кухні, контактувати з домашніми тваринами, відпочити від шаленого міського життя. Приваблює агротуризм і певною екзотикою сільської праці. Городяни хочуть показати своїм дітям, звідки береться хліб, молоко та інші продукти. Не менш важливим є і чисто економічний ефект – економія коштів на відпочинок, оскільки аграрний туризм є одним із найбільш дешевих його видів.

В Україні агротуризм почав розвиватися в 1996 р. у зв'язку зі створенням Союзу сприяння розвитку сільського зеленого туризму. Мета учасників Союзу – зробити відпочинок на селі прибутковою справою, залучити до нього селян, яких

не привертає фермерство, і дати городянам альтернативу відпочинку на заморських курортах.

Агротуризм став популярним видом діяльності не лише серед туристів, але й серед сільських підприємств з огляду на ті переваги, які веде за собою його розвиток.

Аграрний туризм поєднує інтереси трьох зацікавлених сторін:

- міських жителів – у потребі здорового, цікавого, спокійного і дешевого відпочинку;
- селян – у додаткових джерелах доходів, підтримці господарств та поповненні сімейного бюджету;
- сільської громади – у підвищенні добробуту людей, появі нових робочих місць.

Для організації агротуризму створюються спеціальні «туристські села», формуються «сільські тури», з проживанням та харчуванням у сільських родин. В Україні вже є досвід організації агротуристичних підприємств за моделями типу «пансіон», «тур з проживанням в кочовому традиційному житлі», «українське село», «VIP-село», «фермерська садиба», «агрооселя», «агротель». Набули поширення тематичні центри сільського туризму – козацькі хутори, етнографічні парки, сільські зоопарки.

Сільське населення України здатне отримувати реальні доходи у сфері агротуризму від таких видів діяльності, як:

- збут надлишків сільськогосподарської продукції;
- облаштування приміщень для прийому туристів;
- облаштування туристичних маршрутів;
- облаштування й експлуатація стоянок для туристів;
- робота гідом чи екскурсоводом;
- єгерська діяльність (полювання, аматорське та спортивне рибальство);
- послуги приймання туристів;
- кулінарні послуги;

- підготовка культурних програм;
- народні промисли;
- виробництво та реалізація туристам екологічно чистих продуктів харчування;
- реалізація туристам ягід та грибів.

Міжнародний імідж сільського відпочинку також неоднозначний. З одного боку, Україна традиційно сприймається як аграрна країна, одна з європейських житниць із збереженим сільським укладом життя, багатою культурною спадщиною, із незнищеною природою та гостинними господарями. З іншого боку, не приваблює іноземних туристів відсутність знання господарями іноземних мов, відносно низький стандарт житла і його недостатня технічна забезпеченість, а також необлаштованість сіл та досить обмежений вибір дозвілля й можливостей активного відпочинку.

З огляду на ці реалії, необхідно проводити навчання власників агроосель прийомам обслуговування та іноземним мовам. Це найсуттєвіша проблема, яка стоїть нині на перешкоді виходу аграрного туризму України на міжнародний ринок.

Гість, який приїжджає відпочити у сільську оселю, бажає оглядати красиву природу. І тому краєвиди села повинні мати привабливий вигляд. Сільська громада має дотримуватися санітарно-гігієнічних умов проживання, дбати про відсутність сміттєзвалищ, естетичний вигляд будинків, вулиць, садів, громадських закладів. Використовувати вільні території, враховуючи інтереси відпочиваючих.

У створенні цікавої відпочинкової пропозиції власник агрооселі повинен дбати про якість двох ключових аспектів агротуристичного продукту:

- матеріально-технічної якості (наприклад, розміри та умеблювання кімнати, оснащення їх побутовою технікою, оснащення гігієнічного вузла);
- емоційно-абстрактної якості (рівень сервісного обслуговування відпочиваючих).

Власники агроосель мають усвідомлювати відповідальність, яку беруть на себе, організовуючи відпочинок у своїх оселях.

Підсумовуючи вищевикладене, можна відзначити, що розвиток агротуризму в Україні щороку набуває все більшої популярності і може стати перспективним напрямом подальшого соціальноекономічного розвитку селищ та регіонів в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бойко Є.О. Роль зеленого туризму в розвитку сільських територій / Є.О.Бойко, О.С. Бойко/ Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – N1 (3). – С. 257-261.
2. Герасименко, В.Г. Аграрний туризм, як вид підприємництва: монографія/ В.Г. Герасименко, С.Г.Нездоймінов. – Одеса: ПАЛЬМІРА, 2011. – 178с.
3. Кудла Н. Основи сільського туризму: Науково-теоретичний аспект/ Н. Кудла. – Дрогобич, 2006 – 62 с.
4. Маєвський Я. Агротуризм: Порадник для сільського господаря/ Я.Маєвський. – Львів, 2005 – 80с.
5. Рутинський М. Й. Сільський туризм: Навч. посібник/ М.Й.Рутинський, Ю.В. Зінько. – К.: Знання, 2006. – 271 с.
6. Туризм і відпочинок в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http //travelblog.kiev.ua](http://travelblog.kiev.ua).